

OD REDAKCJI

Problematyka jakości życia w praktyce jest domeną aktywności i zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Lokalne i regionalne samorządy są zobowiązane prawem do tworzenia polityk publicznych, uwzględniających satysfakcję obywateli w obszarze edukacji, ochrony zdrowia, warunków mieszkaniowych, kultury, rynku pracy, ale także stanu środowiska i rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Ostatnie lata pokazują, że w sferze tworzenia polityk publicznych samorządy nie koncentrują się tylko na diagnozie i rozwiązywaniu problemów jako głównym celu tworzenia polityk publicznych, ale również na podniesieniu jakości życia mieszkańców. To przesunięcie stopnia ciężkości w polityce społecznej na poziomie samorządowym wskazuje, że jej domeną nie pozostają tylko marginalizowane grupy społeczne, ale też ogół mieszkańców – jakość życia i odczuwany poziom satysfakcji z zamieszkania na konkretnym obszarze.

Problem jakości życia dostrzegalny jest także we współczesnych badaniach naukowych – zajmują się nim zarówno ekonomiści i przedstawiciele nauk o zarządzaniu, jak też prawnicy, socjologowie, politycy społeczni, a także geografowie. Badania nad jakością życia w jednostkach samorządu terytorialnego dotyczą kwestii społecznych, ekonomicznych i przestrzennych, poszukuje się mierników oceny warunków życia mieszkańców, poziomu usług publicznych, które w dużej mierze determinują jakość życia, dokonuje się również przeglądu polityk i instrumentów zarządzania warunkujących procesy rozwojowe w skali lokalnej czy regionalnej.

Z potrzeby systematyzacji i prezentacji wyników badań nad jakością życia w Instytucie Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego powstała idea organizacji międzynarodowej konferencji, prezentującej interdyscyplinarny dorobek badawczy nad kreowaniem jakości życia w społecznościach lokalnych i regionach. Konferencja odbyła się w Krakowie w Instytucie Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w dniach 4 i 5 listopada 2010 roku pod nazwą: „Jakość życia – problemy polityki społecznej i zarządzania”.

Dorobek naukowy konferencji został po jej zakończeniu przetworzony i rozwinięty w postaci wielu wypowiedzi naukowych. Postanowiliśmy go przedstawić w niniejszym tomie, prezentując wypowiedzi badaczy i praktyków zajmujących się problematyką jakości życia.

W opracowaniu zaprezentowano dość szerokie spektrum dociekań badawczych, wskazujące zarazem na aktywność samorządów lokalnych i regionalnych oraz ich znaczący wpływ na kształtowanie jakości życia mieszkańców. Każde z nich ma charakter empiryczny, wszystkie powstały na podstawie badań własnych autorów, często w połączeniu z doświadczeniami praktycznymi i realizowanymi projektami wdrożeniowymi, w sferze kształtowania jakości życia mieszkańców regionów czy lokalnych społeczności gmin.

Tom, który oddajemy w Państwa ręce, składa się z dwóch części. Pierwsza podejmuje problematykę jakości życia rozpatrywaną na poziomie regionalnym. Na wstępie Jacek Woźniak prezentuje cele rozwojowe województwa małopolskiego, głównie w obszarze spraw społecznych i jakości życia mieszkańców, na tle aktualnego kontekstu europejskiego, w sferze zarządzania rozwojem społecznym regionu. Ważną część stanowią w opracowaniu także mierniki osiągnięcia założonych celów społecznych. W swoim opracowaniu Brygida Cupiał na tle rozważań teoretycznych, dotyczących aktualnych ujęć teoretycznych w obszarze rozwoju regionalnego, prezentuje i poddaje ocenie instrumenty programowe, wykorzystywane przez samorząd dla podniesienia jakości życia mieszkańców województwa lubuskiego. Z kolei Urszula Kobylińska skupia się na zagadnieniu jakości życia na obszarach wiejskich, mając na uwadze możliwe działania podejmowane na szczeblu lokalnym, poprawiające poziom satysfakcji z życia na wsi. Jej rozważania koncentrują się na województwie podlaskim, uznawanym na tle innych regionów kraju za najsłabsze. Na podstawie wyników badań jakości życia na tym obszarze autorka wskazuje słabe i mocne strony jakości życia w tym regionie oraz diagnozuje przyczyny zastanego stanu rzeczy.

Adam Szczepanowski w swoim opracowaniu koncentruje się na walorach przyrodniczych, determinujących jakość życia w województwie podlaskim. Na podstawie badań prezentuje czynniki warunkujące jakość życia na Podlasiu, konstatując w rezultacie, że istotny czynnik stanowi czyste środowisko naturalne, a także walory przyrodnicze, wskazując jednocześnie, że determinuje to również napływ turystów do województwa i podnosi konkurencyjność całego regionu.

Ostatnie dwa opracowania w pierwszej części niniejszego tomu odnoszą się znacznie szerzej do problemów jakości życia na poziomie regionalnym. Anita Richert-Kaźmierska podejmuje się wykazania relacji pomiędzy kapitałem ludzkim a rozwojem gospodarczym regionu. Koncentruje się na potencjale osób w wieku przedemerytalnym, często dyskryminowanych na rynku pracy, których rola w strukturze populacji regionów Polski staje się coraz istotniejsza, stąd zainteresowanie jakością ich życia staje się ważnym elementem polityki ludnościowej. Autorka dokonuje także przeglądu narzędzi stosowanych przez władze samorządowe w celu podniesienia ich aktywności zawodowej i w rezultacie podniesienia jakości życia. Ostatni artykuł w tej części naszego tomu podejmuje problematykę budowania wizerunku regionu, który stanowi obszar zainteresowania zarówno władz samorządowych, jak i współczesnych badaczy. Kreowanie wizerunku jest obecnie jednym z najistotniejszych instrumentów planowania strategicznego i zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego.

W drugiej części tomu zamieszczono artykuły odnoszące się do problemów jakości życia na poziomie lokalnym i roli jednostek samorządu terytorialnego w budowaniu satysfakcji z życia mieszkańców gmin i powiatów.

Kamilla Noworól prezentuje wyniki badań dokumentów strategicznych małopolskich miast pod kątem zidentyfikowanych w nich celów polityki miejskiej, powiązanych z szeroko rozumianą problematyką jakości życia. Autorka w konkluzji swego opracowania podkreśla, że mimo powszechności stosowania na-

rzędzi zarządzania strategicznego przez samorzady miejskie w województwie małopolskim, adekwatność i celowość przyjmowanych priorytetów rozwojowych wymaga większego skupienia na potrzebach mieszkańców w celu podniesienia jakości ich życia. Problem lokalnych strategii rozwoju podejmuje też Marta Kusterka-Jefmańska, koncentrując się na sposobach pomiaru jakości życia i spojrzeniu na lokalne strategie rozwoju jako narzędzia jego poprawy. Karolina Jastrzębska podejmuje się analizy zagadnienia polityki informacyjnej władz samorządowych jako instrumentu zarządzania publicznego, które w dłuższej perspektywie zwiększa potencjał rozwojowy lokalnych jednostek samorządowych i w rezultacie przyczynia się do poprawy jakości życia jego mieszkańców. Grażyna Owczarczyk-Szpakowska dowodzi, że wpływy z podatku od nieruchomości są bardzo istotnym źródłem dochodów w gminach miejskich, dzięki którym mogą one w dużym stopniu sterować procesami rozwoju, wspierać efektywność gospodarczą i zapewniać satysfakcjonujące warunki bytowe ludności przez świadczenie określonych usług publicznych. W rezultacie podatek od nieruchomości przeznaczony na rozwój infrastruktury technicznej, ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, edukację dzieci i młodzieży, ochronę zdrowia jest wielokierunkowo wykorzystywany, powraca do społeczności lokalnej i podnosi jakość jej życia. Ostatnie opracowanie w tomie, autorstwa Adama Strzeleckiego, obejmuje zagadnienia samodzielności jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego.

Mamy nadzieję, że prezentowany numer „Zarządzania Publicznego” okaże się ważnym głosem w naukowej dyskusji nad kwestiami kształtowania jakości życia. Prezentowane w niniejszym tomie opracowania mogą być także przydatne dla praktyków zarządzania publicznego w tworzeniu takich polityk publicznych, w których nadrzędny cel będzie związany z satysfakcją lokalnych i regionalnych społeczności.

Ewa Bogacz-Wojtanowska